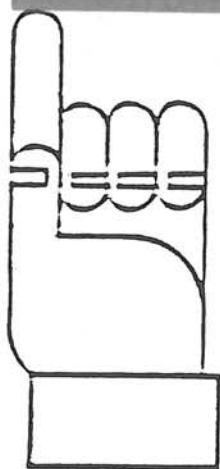

پژوهشگر: فریبا نصیری زیبا* و همکاران**

سال پژوهش: ۱۳۶۹-۷۰

بررسی میزان آگاهی پرستاران بخش های داخلی

در مورد نحوه مراقبتهای پرستاری از بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران

چکیده پژوهش:

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی است که به منظور بررسی میزان آگاهی پرستاران بخش های داخلی در مورد نحوه ارائه مراقبتهای پرستاری از بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران انجام گرفته است. ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش، پرسشنامه بوده که توسط پژوهشگر تهیه و تنظیم گردیده و از طریق مراجعه به بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت و درمان به واجدهای مورد پژوهش ارائه شده است.

یافته ها و نتایج این بررسی نشان می دهد که اکثریت پرستاران شرکت کننده در این تحقیق در مورد بیماری آرتریت روماتوئید آگاهی نسبتاً خوب و در مورد ارائه مراقبتهای پرستاری از آن، آگاهی نسبتاً متوسط و حتی در بعضی موارد ضعیف داشتند (البته اشاره خواهد شد نحوه ارائه مراقبتهای پرستاری در حیطه های مختلف بررسی شده است). این نتایج می رساند که آموزش حین خدمت، در مورد مراقبتهای پرستاری از بیماران مبتلا

به آرتریت روماتوئید برای پرستاران لازم است.

زمینه پژوهش:

مطالعه بیماریهای روماتیسمی و بافت همبندی به نام علم روماتولوژی لقب دارد، با آنکه چند سال پیش به نسبت رشد رشته های دیگر، روماتولوژی چندان رشدی نداشته است ولی اواخر دهه هفتاد و اوایل دهه هشتاد، انقلاب عظیمی در پیشرفت این رشته دیده شده است. تسریع رشد علم روماتولوژی چشم انداز کشف مطالعه بیماریها را

* فوق لیسانس آموزش پرستاری بیماریهای داخلی - جراحی

** زهره پارسایکتا: فوق لیسانس آموزش بیماریهای داخلی - جراحی

مهوش صلصالی: فوق لیسانس آموزش بیماریهای داخلی - جراحی

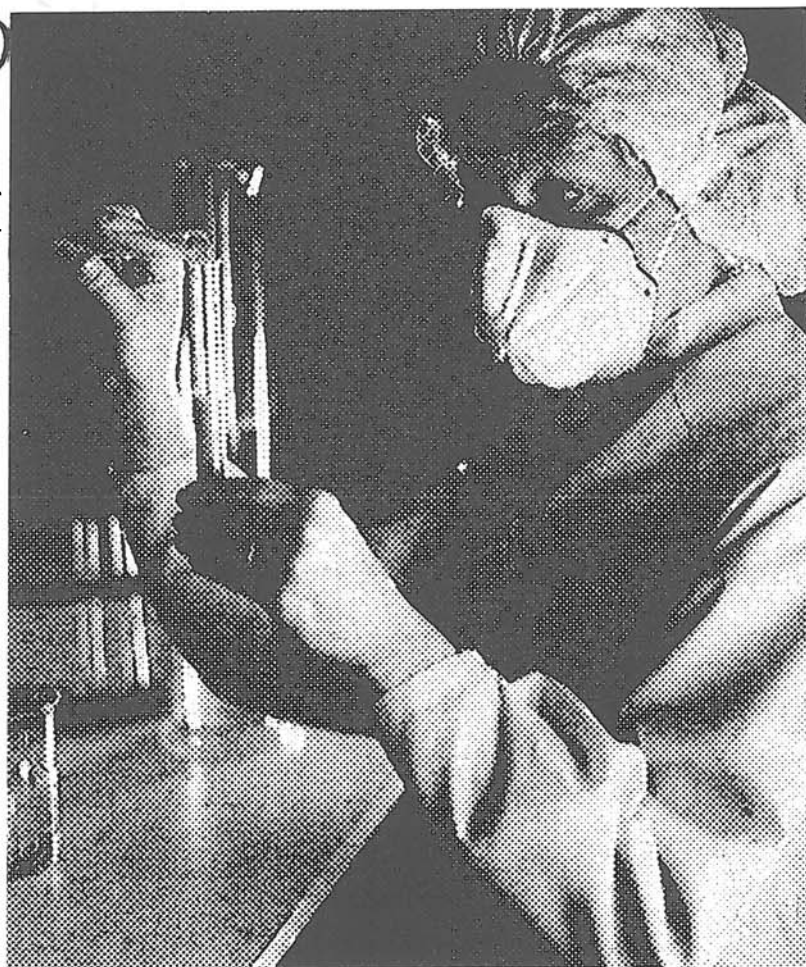
ناصر بحرانی: استاد آمار

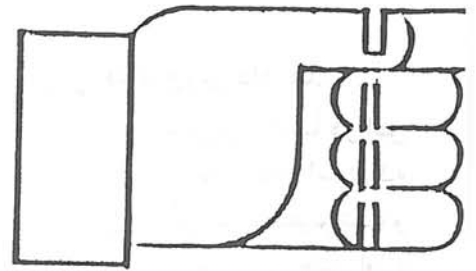
امیدوار کننده تر نموده است بطوریکه حدس زده می شود تا ۵۰ سال آینده موجب کشف اتیولوژی مرموز آرتريت روماتوئيد خواهد شد (سروش، ۱۳۶۵ صفحه ۱۳۳). در مورد شیوع آرتريت روماتوئيد، هاریسون^۱ (۱۹۸۷) می نویسد نزدیک به ۱ درصد جمعیت دنیا مبتلا به آرتريت روماتوئيد هستند و زنان تقریباً ۳ بار بیشتر از مردان مبتلا می شوند (صفحه ۱۴۲۳). اکسفورد^۲ (۱۹۸۸) در همین زمینه می نویسد که در بریتانیا بیماری آرتريت روماتوئيد در ۱/۵٪ مردان و ۱/۸٪ زنان رخ می دهد (صفحه ۱۶۰۳). دارماوان^۳ (۱۹۸۸) در جدولی آمار بیماری آرتريت روماتوئيد قطعی و احتمالی را در کشورهای مختلف نشان می دهد، در این میان از کشورهای خاورمیانه تنها کشور عراق آماری در حدود ۱ درصد ابتلا را به بیماری قطعی آرتريت روماتوئيد، دارد (صفحه ۱۰۳). در ایران، در زمینه شیوع بیماری، اطلاعات چندانی در دست نیست ولی آنچه مسلم است از افراد مبتلا به آرتريت روماتوئيد در مناطق مختلف شهرهای ایران وجود دارد. بطوریکه فریدو ناصح (۱۹۸۷) می نویسد، آرتريت روماتوئيد در شرق ایران بیماری نادری نیست البته برای اثبات این موضوع مطالعه را از سالهای ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۲ بر روی ۷۶ نفر بیمار مراجعه کننده به بخش روماتولوژی دانشگاه مشهد انجام دادند، این افراد، مبتلا به آرتريت روماتوئيد قطعی بودند که از این بین ۵۳ نفر زن و ۲۳ نفر مرد تظاهرات داخل مفصل

و خارج مفصلی داشتند (صفحه ۵۹). دکتر فرقانی زاده و همکاران (۱۳۶۸) نقل می کنند از بین ۱۲۳۲۰ نفر بیمار مراجعه کننده به یکی از درمانگاههای تخصصی روماتولوژی در طی ۹ سال (۱۳۵۸ تا ۱۳۶۷)، ۱۱۴۶ نفر مبتلا به آرتريت روماتوئيد بودند که از این تعداد ۷۴٪ بیماران مبتلا را زنان و ۲۶٪ آنان را مردان تشکیل می دادند و بیشترین گروه سنی مبتلایان، سنین بین ۴۶-۴۴ سال بودند (ص ۴۰). البته باید در نظر داشت، درمان بیماران روماتوئیدی، طولانی مدت است و با یکبار مراجعه به درمانگاه بهبود نمی یابند بلکه نیاز به

مراجعات بعدی دارند. کرفی (۱۳۶۸) در زمینه بیشترین درصد ابتلاء بیماران آرتريت روماتوئيد تحقیقی انجام داده است وی می نویسد، از بین ۱۰۰۰ نفر بیمار مبتلا به انواع بیماریهای روماتیسمی که در طی ۴ ماه به یکی از درمانگاههای تخصصی بیمارستانهای آموزشی شهر تهران مراجعه کردند، ۲۹۳ نفر مبتلا به آرتريت روماتوئيد بودند که بیشترین تعداد مراجعین را تشکیل می دادند، بیشترین گروه سنی بین ۴۰-۳۰ سال و تعداد زنان سه برابر مردان بوده است. (صفحه ۲۴). در مورد ناتوانی و معلولیت

بیماری، برونر^۴ (۱۹۸۸) اشاره می‌کند، التهاب و تخریب مکانیکی مفاصل در بیماری آرتریت روماتوئید ناتوانی را بدنبال دارد (صفحه ۱۲۲۱). اس میت پیگ^۵ (۱۹۸۴) بیان می‌کند. یکی از اهداف اصلی در پرستاری روماتولوژی حفظ حرکت بیمار و بدین ترتیب اطمینان از هدایت بیمار به یک زندگی احتمالاً کامل می‌باشد و برای حفظ حرکت بیمار باید درمان اصلی را در زمان حاد بیماری انجام داد (صفحات ۶۹۷-۶۹۸). بیماری آرتریت روماتوئید بدنبال سفتی مفاصل و درد حاصل از آن، تغییرات زیادی بر جای می‌گذارد بطوریکه

لوئیز وکولیر^۶ (۱۹۸۲) می‌نویسد: محدودیت حرکات تغییر شکل انگشتان و مچ دست، ندولهای روماتوئیدی^۷، ضعف عضلات از تظاهرات معمول بیماری آرتریت روماتوئید می‌باشند (صفحه ۱۶۰۸). احدی (۱۳۶۵) می‌نویسد: در ۲۵ الی ۴۰ درصد بیماران پریکاردیت و پلوریت دیده می‌شود (صفحه ۴۹). تامپسون^۸ (۱۹۸۶) عقیده دارد، سندرم فلتی^۹، اسپلنومگالی^{۱۰} و لوکوپنی^{۱۱} از عوارض بیماری آرتریت روماتوئید می‌باشند (صفحه ۱۴۵۴).

استیفنسون^{۱۲} (۱۹۸۴) در مورد عوارض بیماری اظهار می‌دارد، التهاب عروقی^{۱۳}، سندرم شوگر^{۱۴}، بی ثباتی مفاصل و نیمه دررفتگی ستون فقرات در این بیماران مشاهده می‌شود (صفحه ۸۸۹).

با توجه به اینکه بیماری خود عوارضی بر جای می‌گذارد، داروهایی که برای درمان این بیماران نیز تجویز می‌شود، دارای عوارضی است، نوبرگر^{۱۵} (۱۹۸۴) بیان می‌کند، طلا درمانی که آخرین روش دارو درمانی در این بیماران می‌باشد، عوارضی بر بدن بجا می‌گذارد و بهتر است پرستار و بیمار

هر دو هوشیار باشند، وی می‌نویسد علایم مسمومیت طلا بیشتر بصورت راش های پوستی، تخریب مغز استخوان و آسیب به کلیه‌ها است و پرستار باید علایم حاصل از این عوارض را به بیمار آموزش دهد (صفحات ۵۹۹-۵۹۸). باید در نظر داشت که آموزش عوارض حاصل از بیماری و عوارض دارو درمانی و همچنین مراقبت از خود، در مورد بیماران آرتریت روماتوئیدی که در صدر بیماریهای روماتیسمی قرار دارند و بیمار را بسوی ناتوانی می‌کشد از وظایف پرستار است و

پرستاران با داشتن آگاهی، مراقبت از چنین بیمارانی را که عوارض زیادی بدنبال دارند بهتر انجام می‌دهند، به همین دلیل پژوهشگر با توجه به مزمن بودن و سیستمیک بودن بیماری آرتریت روماتوئید تحقیق و کسب آگاهی پرستاران را از نحوه مراقبتهای پرستاری از آن لازم می‌داند، زیرا مسئله‌ای که پرستار را در هر چه بهتر انجام دادن خدمات پرستاری کمک می‌کند، در درجه اول شناخت نیازهای بیمار می‌باشد تا بتواند برنامه ریزی صحیحی را در جهت برآوردن آن نیازها داشته باشد و شناخت نیازها و مشکلات بیمار، خود بدنبال آگاهی از ماهیت بیماری است زیرا بالطبع اگر پرستار بداند که بیماری چگونه بر روی مفاصل تاثیر می‌گذارد و بعد از تاثیر آن چه علایمی در بیمار مشاهده می‌شود، بهتر می‌تواند بیمار را از نظر تورم، سفتی و خشکی مفاصل، محدودیت حرکت و تغییر شکل‌های غیرطبیعی بدن مورد بررسی قرار دهد و بعد برنامه‌های تدوین شده پرستاری را اجرا کند و همچنین اگر پرستاری از عوارض داروهای ضد روماتوئیدی آگاهی داشته باشد به راحتی می‌تواند بیمار خود را از نظر عوارض داروها بر بدن مورد بررسی و کنترل قرار دهد، و حتی هنگام تجویز دارو به بیمار، علائم مربوط به عوارض داروها را نیز به وی آموزش دهد، بنابراین پرستار وظیفه مهمی را از نظر مراقبت پرستاری از این بیماران بعهدہ دارد، و لازم است که در آموزش پرستاری نیز بر نحوه مراقبت پرستاری از اختلالات روماتولوژی تاکید بیشتری شود تا در

کادر درمانی با کیفیت بهتری، مراقبت پرستاری از بیمار مبتلا به آرتریت روماتوئید، به عمل آید.

بیان مسئله پژوهش:

بررسی میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی در مورد نحوه ارائه مراقبتهای پرستاری از بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران.

اهداف پژوهش:

هدف کلی این پژوهش، تعیین میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی از بیماری آرتریت روماتوئید و نحوه مراقبتهای پرستاری از آن در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران می باشد که به منظور دستیابی به هدف کلی اهداف جزئی زیر در نظر گرفته می شود.

الف - تعیین میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی شهر تهران از بیماری آرتریت روماتوئید.

ب - تعیین میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران در مورد نحوه مراقبتهای پرستاری از بیماری مبتلا به آرتریت روماتوئید.

سئوالهای پژوهش:

پژوهش حاضر، پژوهش توصیفی بوده و شامل سئوالهای زیر

می باشد:

- میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی شهر تهران در مورد بیماری آرتریت روماتوئید و نحوه مراقبتهای پرستاری از آن چقدر است؟

- میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران از آرتریت روماتوئید چقدر است؟

- میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهران در نحوه مراقبتهای پرستاری از بیماری مبتلا به آرتریت روماتوئید چقدر است؟

روش پژوهش:

الف - نوع پژوهش

این پژوهش، یک پژوهش توصیفی است که اطلاعات کسب شده در آن، توصیفی ۱۶ از بررسی میزان آگاهی پرستاران بخشهای داخلی از نحوه مراقبتهای پرستاری بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید در بیمارستانهای وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران می باشد. داده ها در یک نوبت از واحدهای مورد پژوهش جمع آوری گردید، این پژوهش تک گروهی و تک متغیری ۱۷ است.

ب - جامعه پژوهش:

در این پژوهش، کلیه پرستاران بخشهای داخلی بیمارستانهای تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهر تهران که

دارای مدرک لیسانس و یا معادل لیسانس پرستاری بوده و از بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید پرستاری می کنند جامعه در دسترس ۱۸ مورد پژوهش را تشکیل داده اند.

محیط پژوهش:

محیط این پژوهش را کلیه بیمارستانهای وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی وابسته به دانشگاههای علوم پزشکی شهید بهشتی، علوم پزشکی ایران و تهران تشکیل داده است. این بیمارستانها دارای بخشهای داخلی بودند که بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید در آن بخشها بستری بودند و در نهایت ۵ بیمارستان محیط پژوهش را تشکیل دادند.

روش گردآوری داده ها:

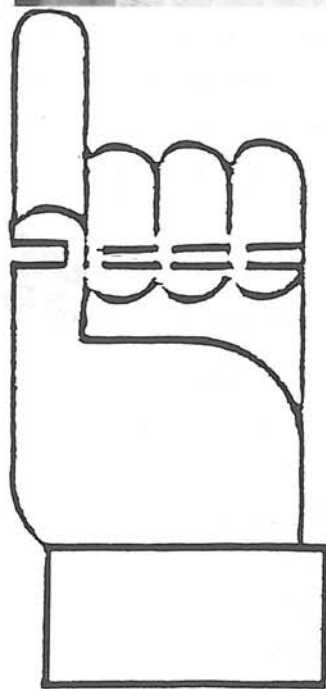
ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش، پرسشنامه بوده است که توسط پژوهشگر تهیه و تنظیم شده شامل دو بخش بوده، در بخش اول اطلاعات دموگرافیک و در بخش دوم سئوالاتی در مورد بیماری آرتریت روماتوئید و مراقبتهای پرستاری در حیطه های مختلف مطرح شده است. تعداد سئوالات ۳۲ مورد می باشد که به ترتیب زیر تقسیم بندی شده است:

۷ سئوال راجع به ماهیت بیماری آرتریت روماتوئید

۲۵ سئوال در مورد مراقبتهای پرستاری از بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید

سئوالات پرستاری بر طبق حیطه های مختلف پرستاری بشرح

اعضاء هیئت علمی دانشگده پرستاری و مامائی علوم پزشکی تهران و ایران صورت گرفته و تأیید شده و بعد از تعیین اعتبار، اعتماد علمی آن نیز به دو روش انجام شده است. یکبار از روش کوادر ریچاردسون^{۲۱} برای ضریب پایایی کل سئوالات و بار دیگر از روش آزمون^{۲۲} مجدد به جهت پایایی تک تک سئوالات پرسشنامه، به همین منظور پرسشنامه‌ها به یک گروه ده نفری از پرستاران داده شد و با فاصله زمانی معین (ده روز) پرسشنامه‌ها به گروه فوق مجدداً ارائه و سپس نتایج در پرسشنامه با یکدیگر مقایسه شد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
 معیار سنجش، پاسخ به سئوالهای پرسشنامه بوده و بر اساس میزان آگاهی خوب، متوسط و ضعیف تقسیم بندی شده است. مشخصات داده‌های این پژوهش، گسسته و بر حسب مقیاس اسمی، رتبه‌ای بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، آمار توصیفی استنباطی^{۲۳} بکار گرفته شد. جهت نمایش داده‌های این پژوهش نیز از جداول توزیع فراوانی مطلق و نسبی استفاده گردید، نتایج بدست آمده با آزمونهای ضریب همبستگی پیرسون^{۲۴} و تصحیح قاعده پیترز - وان و رهیس^{۲۵}، آزمون Z^{۲۶} و خط رگرسیون^{۲۷}، آزمون آماری کای - دو^{۲۸} و تصحیح بیتس^{۲۹} و همچنین آزمون دقیق فیشر^{۳۰} مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، و هر یک از سئوالات دارای یک امتیاز بود.

زیراست:

- الف - ۵ سئوال در مورد پرستاری دارو درمانی
 ب - ۸ سئوال در مورد استراحت مطلق بودن بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید و نحوه پرستاری آنان
 ج - ۳ سئوال راجع به ورزش درمانی و پرستاری
 د - ۵ سئوال راجع به آموزش به بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید
 ه - ۴ سئوال در مورد مراقبتهای پرستاری قبل از عمل تعویض مفصل لگن.

تعیین اعتبار ۱۹ و اعتماد ۲۰ علمی

ابزار گردآوری داده‌ها:

در این بررسی برای تعیین اعتبار علمی یا روایی پرسشنامه، علاوه بر استفاده از کتب، مجلات و مطالعات کتابخانه‌ای، ارزشیابی آن نیز توسط اساتید راهنما و مشاور و همچنین

نتیجه گیری نهایی

در رابطه با هدف اول پژوهش یعنی تعیین میزان آگاهی پرستاران از بیماری آرتریت روماتوئید باید گفت، بررسی یافته‌ها نشان داد که اطلاعات پرستاران در مورد بیماری آرتریت روماتوئید نسبتاً خوبست و می‌توان با آموزش حین خدمت این آگاهی را تقویت کرد.

در مورد هدف دوم پژوهش یعنی تعیین میزان آگاهی پرستاران از نحوه مراقبتهای پرستاری به بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید (یعنی کل مراقبتهای پرستاری) یافته‌ها نشان داد که اطلاعات پرستاران در سطح متوسط و ضعیف است.

چنانچه حیطه‌های مراقبت پرستاری بطور تفکیک شده مورد بررسی قرار گرفت، یافته‌ها نشان داد که اطلاعات پرستاران از دارو درمانی و پرستاری آن نسبتاً خوبست. در مورد نحوه پرستاری از بیمار مبتلا به آرتریت روماتوئید و ورزش درمانی در حدود متوسط بود. آگاهی پرستاران نسبت به آموزش به بیمار اصلاً خوب نبود (بیشتر در حدود متوسط و ضعیف بود) و در مورد مراقبتهای قبل از عمل و تعویض مفصل لگن نیز اطلاعات پرستاران در سطح متوسط بود.

موارد استفاده در پرستاری

با توجه به در نظر گرفتن حیطه‌های مختلف برای دانش پرستاران و اندک بودن اطلاعات در مورد مراقبتهای پرستاری، لزوم انجام تجدید نظر در برنامه‌های آموزشی و نحوه ارائه خدمات

پرستاری احساس می‌شود. دانشجویانی که در مقطع کارشناسی پرستاری تحصیل می‌کنند، در واحد داخلی جراحی یک، درس روماتولوژی و ارتوپدی را با هم بصورت یک واحد درسی می‌گذرانند، این دو درس بطور جداگانه تدریس نمی‌شود، در صورتی که در بیماریهای روماتولوژی نیاز به نوتوانی بیشتر احساس می‌شود، زیرا بیماریهایی هستند که درمان قطعی ندارند و بیمار باید خود را با زندگی تطبیق دهد و فعالیتهای روزانه زندگی خود را انجام دهد، بنابراین در امر تدریس آنها در رابطه با مراقبتهای پرستاری توجه بیشتری مبذول شود.

در مورد خدمات پرستاری نیز انتظار می‌رود که مدیریت پرستاری

بیمارستانهای آموزشی با دانشکده‌های پرستاری ارتباط خود را حفظ کرده و از مطالب جدید آموزشی و مراقبتهای پرستاری در مورد بیماریهای روماتولوژی اطلاع یابند و آنها را در اختیار سرپرستاران قرار دهند، در ضمن با تشکیل کلاسهای آموزش حین خدمت در مورد انواع بیماریهای روماتولوژی (که آرتریت روماتوئید در صدر آن می‌باشد) و مراقبتهای پرستاری آن در حیطه‌های مختلف، پرستاران را تشویق به یادگیری نمایند و برای این کار امتیاز قائل شوند.

امید است که یافته‌های حاصل از این پژوهش راهگشایی برای پژوهش‌های بعدی پرستاری در این زمینه باشد.

منبع مطالعه در دفتر کمیته انتشارات موجود است.

1- Harrison	17- Univariable
2- Oxford	18- Accessable Population
3- Darmawan	19- Validity
4- Brunner	20- Reliability
5- Smith Pigg	21- Kuder, Richardson
6- Lewis & Colier	22- Test - Retest
7- Rheumatoid nodules	23- Inferential
8- Tompson	24- Pearson Correlation
9- Felty Syndrome	Coefficient
10- Splenomegally	25- Peters - Vanvoorhis
11- Leukopenia	26- Z Test
12- Stephenson	27- Regression line
13- Vasculitis	28- Chi - Square
14- Sjodgrens Syndrome	29- Yates
15- Neuberger	30- Fisher Exact Test
16- Descriptive	

Knowledge of nurses in medical wards about nursing care of patients with Rheumatoid Arthritis in Hospitals of Ministry of Health and Medical Education, Tehran.

Authors: Fariba Nasiri ziba, Zohre Parsa Yekta, Mahvash Salsali, Bohrani Naser.

Abstract: This is a descriptive study about nursing care of patients with Rheumatoid Arthritis in Hospitals of Ministry of Health and Medical Education, Tehran. Data collection tool in this study was a questionnaire that prepared by researcher and was delivered to the research samples in the ministry of health hospitals. Results showed that majority of nurses had approximately good knowledge about Rheumatoid Arthritis disease but had approximately moderate to low knowledge about nursing care of these patients (nursing care in various field has been investigated). According to the findings continuing education is required for nurses about nursing care of patients with Rheumatoid Arthritis.

Key words: Knowledge, nursing care, Rheumatoid Arthritis, nurses.